

TRẦN-ĐẮC-NGHĨA

TỔNG-LÝ

Giá bán nhật trình

Tháng năm.....5 00

Sáu tháng.....8 00

Những bài gửi đến không  
đăng lên báo được thời  
không lệ trả lại, xin các  
ngài lưu ý.

# AN-HÀ-BÀO

MỖI TUẦN XUẤT BẢN NGÀY THỨ NĂM  
ÉDITION EN QUOC-NGŨ DU COURRIER DE L'OUEST

Organe d'Informations Agricoles, Commerciales et Industrielles

NHÀ BÁO Ở TAI BƯỜNG - Boulevard Delanoue - Sanchô

TRƯƠNG-QUANG-TIẾN  
CHỦ BỐT

Về việc mua bán hay là  
mua nhật trình xin đề thơ  
cho M. TRẦN-ĐẮC-NGHĨA

Lúc mua báo xin các  
ngài chiếu cố, gửi số tiền  
luôn, bản-quản lấy làm  
thăm cảm.

## CÁI ĐIỀU KHÁN BINH

Của thầy thuốc Tây đối với thầy thuốc Annam thật khác nhau xa hằng

Một người có bệnh đến cầu cứu nơi  
thầy thuốc Tây, thì cách khám bệnh xem  
ra rất kỳ-cang lắm. Trước khi đặt tay  
vào bệnh, thì bắt vấn những lời như sau  
này, trước hết là rất buồn-ích cho việc  
điều trị chưa bệnh. Hỏi: tên? tuổi?  
nghề nghiệp? chỗ ở? đau bệnh gì? đau  
bao lâu? ban sơ khởi sự đau làm sao?  
mới có bệnh này lần thứ nhất hay là  
đã có nhiều lần rồi? Ông bà cha mẹ  
trước có đau bệnh này không? Người  
bệnh trả lời xong xuôi rồi thì  
xem qua sắc diện, tay, chân, đặng liền  
vật thực, đặng thông hơi thở (nghe  
phổi v.v.) Bệnh rồi, mới đoán chứng  
bệnh biên toa cho thuốc.

Còn thầy thuốc Annam ta, khi khám  
bệnh chẳng kể đặt vào bệnh như thế,  
chẳng hề xem bệnh sắc diện làm sao,  
chỉ lấy 3 ngón tay để bấm nơi mạch-  
máu cảm tay một hồi, rồi có khi nói:  
nào là cảm-mạo, nào là huyết hư, nào  
là thận suy, nào là tỳ yếu v.v... có khi  
lại nghiêm-nhiên không nói một tiếng,  
coi mạch rồi cứ việc điều trị, đặng  
báo cho chủ nhà tin vậy. Uống vào  
bị hứn đứn, Ầy nói trước đặng  
hư: bệnh nhân chẳng may, tỳ yếu  
tại chỗ cho là tại chỗ, tại ới tiết-  
hoà tại bệnh khốn; cứ kiên vật thực  
nên phải vậy...!

Thiết nghĩ: cách khám bệnh của thầy  
thuốc Annam ta như vậy, nào có đủ  
tin được? 3 ngón tay bấm-bấm nơi  
cương tay rồi lên ấn bàn, nhiệt, nội  
thương ngoại cảm này nọ, rồi  
gia-dâm lục vị, xuất nhập tứ quân,  
được thì sống, khổ g được thì thác, chứ  
nào có rõ cái trách-nhiệm của mình là  
quang-hệ với tánh-mạng của kẻ bệnh là  
làm sao đâu?

Thầy thuốc Tây người ta rất cầu-thận  
trên việc chữa bệnh lắm, không bao giờ  
đau khinh mạng của kẻ bệnh; làm được  
chức ông thầy thuốc thì có bằng cấp  
tài-pông về khoa thuốc, có kiến-thức,  
có kiên-tâm, có đức-hạnh, thì mới là đủ  
tư-cách để ứng đối cứu-chữa mạng  
người trong cơn đau ốm đó.

Tôi chẳng phải nói thuốc Bắc ta là  
dở, nước nào cũng có thuốc hay, song  
thuốc ta mang tiếng can là dở, bởi tại  
nhiều dụng-y mà ra, mấy ông này họ-  
vẫn không có, thêm mấy toa thuốc củ  
gia-truyền, hình nào cũng dùng được,  
thậm-chi có ông nào đi rừng lượm, cũng  
xóm, bán thuốc này thuốc nọ mà lấy  
tiền, người mua uống vào rồi may phá

mặt ý trời, thấy đá đi mất đất.

Than ôi! Cái hại của bọn dụng-y này  
nhà-nước cũng đã nhiều phen lập thể  
mà ngăn-ngừa cho bá-tánh; song đến  
nay cũng còn chưa tuyệt được! Chớ  
chỉ người Annam ta muốn ra làm ông  
Thầy-thuốc (uất thuốc Bắc) cho được  
tiếng danh-y thì phải học cho thấu đáo  
cái nghề y của mình, các chứng bệnh  
các phương thuốc, cách bào-chế, cách  
gia-dâm, vị nào ki vị nào, vị nào hiệp  
vị nào, biết cho rành thang-danh-tánh  
được, cần biết hơn là phải biết cách  
xem bệnh đặng chứng cho nhảm. Sách  
thuốc có dạy: Vọng, văn, vấn, thiết,  
cũng như cách khám bệnh của thầy thuốc  
Tây vậy, nhưng mà thầy thuốc Annam  
mình không cứ theo sách mà làm,  
đến đi dùng có 3 ngón tay bấm vào cổ  
tay người bệnh mà gọi là đủ, và trong  
bụng đứng có vị chừ lợi cho thời quá  
(ai có tiền nhiều thì cần-mãn, còn ai đói  
rách thì làm cho lấy có) như thế, thì  
cái danh-y của mình không khi nào nổi  
lên được. Xưa kia, ông Phạm-trọng-Tâm  
có nói: "Nếu không làm được một ông  
trưởng giả, tại sao làm một ông thầy  
thuốc hay". Ôi! Quý hóa thay lời nói  
của ông Phạm tiên-hiến, ông trưởng  
giỏi thì bình-trị nước nhà, còn ông thầy  
thuốc hay cứu mạng người khi đau-  
ốm thật là ơn-huệ phước-đức vô  
cùng...!

Vậy những ông thầy thuốc Annam  
ở xứ ta cũng nên lưu-tâm những điều  
tôi mới bàn nơi trên đây, nếu các ông  
mà được kiểm-toàn các điều đó, thì  
thuốc Bắc ta có lo gì mà không công  
hiệu nữa, còn bệnh đau ở xứ ta có lo  
gì mà không lành mạnh được...!

Thế-Trung

## Hoàn-hải tân văn Nhà hàng tại Chicago.

Chicago là một cái thành ở về hướng  
tây nước Mỹ (Amérique) sẽ có một cái  
nhà hàng lớn, có thể nói là to nhất thế-  
giới.

Nhà hàng ấy cao 25 tầng, và có đến  
3.000 phòng, mỗi phòng có hướng tầm  
riêng. Có cả 1 cái phòng để dài tít  
chứa được 1.414 người, một cái phòng  
đặt gác đi-đi-thuyết đến 3.000 ghế ngồi.  
Ở tầng dưới có một cái phòng nữa  
diện-tích đến 35.000 pieds (mỗi pied  
0-3048) để bày trí những vật tinh-tảo.  
Giá tiền cất nhà hàng ấy phòng tính  
15 đến 25 triệu dollars.

## VĂN UYỂN

Mừng quan chủ-quận Trao  
thưởng-thọ Cao-man Bội-tinh

Văn-công tri-huyện thọ hàng-lâm,  
Máu rửa công danh đã xứng tâm.  
Vô-lộ đối-dào nhuần cửa viện,  
Bội-tinh rực-rỡ chói nhà cầm.  
Khoa-quan thêm khác ngày bên ngựa,  
Chươg-mỹ còn hơn thuở giắt trăm.  
Cũng bởi phước nhà dày chứa đê,  
Hiển-vinh nhuần gọi đũa cao-thâm.

Ấu-Hậu - Trảo

Ký nữ (Hí 44)

Trở-trầu nguyệt lão khéo lãng-quảng  
Quần-dục lòng người sự gió trăng  
Chuyện vào nung-niêu rồi lại cạo  
Trò chơi bun-hít lục lung thăng  
Sân tiền kén lựa trang mây liễu  
Tốt bạc lọc lừa tất trẻ măng  
Đầu có thương yêu rồi cũng thế  
Đố ai trạch-dặng việc khùng-khằng

T. Q. P.

Nét người mây trắng ở quàng-quảng  
Hay xuôi con người cuộc đời trắng  
Giả dạng tương-tiêu ương trấp chủ  
Ra tướng mon-tròn sửa khăn thắt  
Buồn đau buồn thuê dương bóng nở  
Bán mận bán tỏi lúc trái măng  
Thinh-như là nhả tình tiền với bạc  
Nguyệt-hoa hoa nguyệt chả khằng-khằng

Lê-gọc-Điệp

Nợ duyên duyên nợ thấy lãng-quảng  
Dưa chồn thành lâu nửa bóng trăng  
Trắng-truôi áp-yêu con ngọc bọ  
Vượt-về mơ-trốn ẹo vàng thăng  
Dập-đều tài-tử nhiều trang cả  
Lui-tới giai-nhân biếm tuổi măng  
Miếng dặng nhiều tiền trao vóc-ngợ  
Lựa đã đen dứa, lựa già khằng

L. NG. PH.

Mà phần xuôi nên về quàng-quảng  
Khiến người quyền dục gió cũng trắng  
Tình ưa triu-mến bao nhiêu chú  
Y đẹp áp-yêu mấy chục chàng  
Bước khách đã từng người lất lẩn  
Trao duyên há lựa kẻ còn măng  
Sự càng vì bằng khó rang tời!!!  
Thời đầu keo sơn cũng nhả khằng

Ng. từ-Lang

Khuê lý từ từ bước lãng-quảng  
Ký nữ ra tướng quẻ gió trăng  
Tình ưa triu-mến bao nhiêu chú  
Y đẹp áp-yêu mấy chục chàng  
Bước khách đã từng người lất lẩn  
Trao duyên há lựa kẻ còn măng  
Sự càng vì bằng khó rang tời!!!  
Thời đầu keo sơn cũng nhả khằng

Tuệ-Trung

## Vé vé quốc-trái

Đồng-bang khá lưu tâm

Kỳ quốc-trái rồi, đồng-bang ta phải  
nhiều hiểu rõ. Cuộc xổ số, và số trúng ra  
là bao nhiêu, sự ích lợi cái phiếu quốc-  
trái của mình ra thế nào, sự mua, bán,  
cắm, thế cái phiếu quốc-trái của mình  
ra làm sao. Nhưng thiết tưởng còn lắm  
người ở chốn thôn-hương sùng-giả, khi  
đem bạc đóng quốc-trái rồi, và nghe  
nói kỳ quốc-trái này có xổ số thì hay vậy,  
chớ cũng không hiểu cho rõ, lại cũng  
có nhiều người cho vay một vài vé, hay  
là đôi ba người chung vô một vé, đến  
lúc trúng, đem bán cái phiếu quốc-trái  
không đủ số vốn là nam chực.

Nay sáng dịp có lời rao của quan Chủ-  
tỉnh Mỹtho gửi đến khắp các làng và  
đầy dân tại nhà việc, cho các trái chủ  
rõ biết: song tôi nghĩ cho trong 10 người  
trái chủ nhiều ra là người 7 hiểu rõ  
các điều mà thôi, còn 3 người chắt cũng  
không rõ được. Cũng vì tánh người  
mình ít hay truyền-bá cho nhau, ít hay  
thương yêu nhau, ít hay dạy-báo, chỉ  
về nhau, ít hay bình-vực nhau, vậy tôi  
chẳng nề tất công hèn, xin sao lục y  
theo lời rao của quan Chủ-tỉnh mà đăng  
vào quí báo, đặng truyền bá lại cho các  
nhà trái chủ rõ biết.

LỜI RAO

Cho những người có phiếu quốc-trái  
biết rằng: kỳ xổ số lần đầu hết là 1<sup>er</sup>  
Juin 1922 và cho trúng ra:

|                       |               |
|-----------------------|---------------|
| 1 <sup>er</sup> - 1   | số 10.000\$00 |
| 2 <sup>es</sup> - 1   | số 1.000 00   |
| 3 <sup>es</sup> - 12  | số 500 00     |
| 4 <sup>es</sup> - 106 | số 100 00     |

Thông qui biện những số trúng sẽ gửi  
khắp các làng và dân tại nhà việc cho  
các trái chủ biết, vậy các trái chủ phải  
trông nom cuộc xổ số này, và khuyên  
chớ bán phiếu của mình đi. Chanh  
phở phòng e có nhiều kẻ tiềm thế mua  
rẻ phiếu quốc-trái, nên đã cho phép nhà  
ngân-hàng Đông-pháp, mua bán cho  
người ngoài cứ giữ bạc trong là 50  
lại cũng cho phép công-nhà toàn hạt mua  
cho kho dự trữ nữa. Các trái chủ muốn  
bán vé của mình thì bất luận lúc nào,  
đều được đến hàng bạc Đông-pháp mà  
bán thì sẽ đặng nguyên giá chẳng sai.

Bởi vé quốc-trái này nhiều kẻ chuồng  
cho nên có lẽ giá nó sẽ càng lên mãi mãi  
tuần lễ, bởi đó, sẽ có ý thị rao cho  
nhơn dân biết giá nó lên xuống là bao  
nhiều, vậy vì tư lợi của trái chủ, nên  
quan Tham-biện Chủ-tỉnh khuyến ai  
nấy phải giữ gìn vé quốc-trái của mình  
chớ bán đi, từ ra khi tương-mất-lâm,  
vì giá nó dần lên dần xuống gì cũng  
chẳng bao giờ dưới 50\$00 tại công  
khuyến cho họ qua hẳn kỳ xổ số mỗi  
năm, vì các trái chủ sẽ trúng vậy mà  
được trở nên giàu có hơn.

Ấy là ta muốn cáo báo cho các trái  
chủ biết mà phòng kẻ vô tâm từ nước  
độc thả câu, dùng lời dối giả gạt gẫm  
mua cho rẻ. Vậy phải biết rằng: trái  
chủ còn được thế về mình cho bằng bạc  
Đông-pháp, mà vay bạc cứ thế

## Quan Phó-Bô BRASEY ĐÁO NHẢM

Quan Phó-bô BRASEY trước hành sự  
tại Soái-Phò, nay đặc lệnh ngày 30 Mai  
1922 của quan quyền Tổng-Thống Đông-  
Pháp đến lãnh chức Phó-bô tại tỉnh  
Cantoh thế cho quan Phó-bô VILMONT  
đi chỗ khác.

Bổn-Quán kính chào quan Phó-Bô  
Brasey và bửu quyền ngài, chúc cho  
ngài ở Cantoh hành-sự được lâu báo  
rười An-đức cho nhân dân nhuần-gội.

AN-HÀ-BÀO

## Thi diễn-sanh

Kỳ thi diễn-sanh tới đây nhằm ngày  
17 Juillet 1922, 7 giờ sớm mai, thi tại  
Direction des postes et des télégraphes  
Saigon. Những vị ứng-thi phải từ 18  
đến 23 tuổi. Đơn xin phải-nghiêm theo  
vở khai-sanh, giấy tánh-bệnh, sao lục  
án toa, 2 tấm hình nhỏ gửi đến Chef  
du service des Postes et Télégraphes de  
la Cochinchine trước ngày 13 Juillet.

Những trò học bổng của nhà nước  
(Boursiers) và mấy thầy trong các sở  
nhà nước thời phải có giấy quan-độc-  
học hoặc quan chủ-sở cho. Bài thi chấm  
từ 0 đến 20.

Bài viết-mô và bài luận, nhơn cho 5  
Đó và hạch miêng

Toán và địa-dư

Có đủ 300 khuyến thời mới lấy đậu.  
Lúc đậu rồi có quan thầy coi lại như  
trong mình đủ sức làm việc thời mới  
đặng. Lương đồng-niên 1.450\$ cho đến  
1.510\$ là tột bậc. Những vị nào giúp  
việc tại Saigon, Gadinh và Cholon thời  
được lãnh thêm 15\$ hoặc 20\$ tùy theo  
có vợ hoặc chưa vợ. Có nói đũa con  
thời đặng lãnh thêm mỗi tháng 15\$

10\$000 vay được 8\$000 lời nhơn nhơn chỉ  
có 6 ly mỗi năm, nghĩa là về quốc-trái  
50\$ thế mà vay bạc thì sẽ được 10\$000  
mỗi năm trả cả vốn lời có 43\$000 mà  
thời. Mà vì đầu đã thế về của mình cho  
hàng rồi nhưng mình cũng còn đứng  
lâm chủ về ấy luôn, và nếu may số số  
năm số ấy trúng, thì số bạc trúng đó  
cũng là của mình.

Mỗi người phải đọc kỹ cang và chăm  
chỉ từ châu-tri này, và phải đọc đi đọc  
lại cho rõ thấy ai này đang nghe, phải  
truyền ngôn lại cho nhau, hầu cho chẳng  
con sót một ai mà chưa hiểu.

Ký tên: Quan Chủ-thọ.

Giá bán giấy quốc-trái ở hàng Đông-  
pháp 19\$80 một phiếu, là ngày 3 Juin  
1922.

Tra mua bán phiếu quốc-trái này lên  
xuống trong mỗi tuần là mà không thể  
lì mặt giá (50\$00).

Sao lục y châu tri

Caibô-Phó-sơ; NGOC-ĐIỆP



(Tiếp theo)

(TIẾP THEO

«Còn nữa»

Bartho, 22 Juin 1922  
Cirage: Mille exemplaires